

**Raport
z działalności
Narodowego
Instytutu
Muzeów
2024**

Raport
z działalności
Narodowego
Instytutu
Muzeów
2024

© Copyright by:	Narodowy Instytut Muzeów ul. Topiel 12, 00-342 Warszawa www.nim.gov.pl
-----------------	--

ISBN	978-83-64889-72-1
------	-------------------

Zdjęcia i grafiki:	Andrzej Zugaj Aneta Skwara / NOWOKUŃSKA STUDIO Anna Nowokuńska-Maksymiuk / NOWOKUŃSKA STUDIO Błażej Szymczyk Bożena i Lech Okońscy Daniel Hankus Dariusz Kulesza Filip Kołodziejak Jacek Górka Jacek Gwiazdowicz Jerzy Wypych Joanna Grzonkowska Karolina Dzimira-Zarzycka Krzysztof Osiewicz Magdalena Piorunek Marcin Kiedio Monika Jędralska Paweł Natkaniec Piotr Sierpiński
--------------------	--

Projekt graficzny i skład:	Syfon Studio
----------------------------	--------------

Druk:	Drukarnia Enaf
-------	----------------

Zdjęcia zamieszczone w raporcie pochodzą także z Muzeum Gdańska, Muzeum Okręgowego w Koninie, Muzeum Tatrzańskiego im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, Muzeum Warszawy, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Muzeum Ziemi Prudnickiej w Prudniku, Muzeum Etnograficznego im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu, Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie, Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Kętrzynie, Muzeum Miasta Turku im. Józefa Mehoffera, Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie, Biblioteki Publicznej w Gryfinie, Gminnego Centrum Kultury w Gródku, Gminnego Domu Kultury w Starym Helenowie, Gminnego Ośrodka Kultury im. gen. bryg. A. Galicy w Białym Dunajcu, Muzeum Miasta Żgierza, ze Stowarzyszenia Odnowa Wsi Biedrzychowice w Biedrzychowicach oraz z Muzeum Regionalnego w Środzie Śląskiej. Bardzo dziękujemy!

Raport z działalności

Narodowego Instytutu Muzeów

2024

Spis treści

●	<u>Słowo wstępne</u>	7
①	<u>Dyrekcja</u>	11
②	<u>Rada Programowa</u>	13
③	<u>Wyznaczanie i upowszechnianie standardów</u>	15
④	<u>Sieciowanie muzeów</u>	31
⑤	<u>Działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa polskich muzeów i ich zbiorów</u>	49
⑥	<u>PANOPTIKUM - centrum kompetencji dla muzeów</u>	59
⑦	<u>Współpraca</u>	64
⑧	<u>Dotacje</u>	66
⑨	<u>NIM w liczbach</u>	68
⑩	<u>Struktura organizacyjna i dane kontaktowe</u>	70

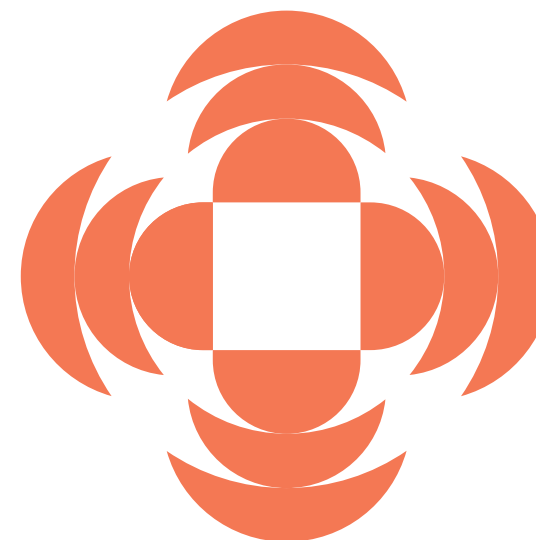
Słowo wstępne

Szanowni Państwo

Wspieramy rozwój muzeów! – to misja Narodowego Instytutu Muzeów opracowana przez nasz Zespół w 2023 r., gdy przygotowywaliśmy wielką zmianę organizacyjną i wizerunkową naszej instytucji. 2024 r. był pierwszym pełnym rokiem działalności pod szyldem Narodowego Instytutu Muzeów. Oddajemy w Państwa ręce raport, który pokazuje, w jaki sposób podjęliśmy się realizacji naszej misji w nowym wydaniu.

Działalność Instytutu wspiera się na trzech równorzędnych filarach. Po pierwsze, NIM jest centrum kompetencji dla muzeów, propaguje nowoczesne standardy i innowacje w muzealnictwie. Po drugie, Narodowy Instytut Muzeów to centrum sieciowania muzeów – wspieramy w ten sposób wymianę dobrych praktyk między muzeami i ułatwiamy ich codzienną współpracę. Po trzecie, dbamy o bezpieczeństwo zbiorów publicznych, w ten sposób kontynuujemy misję dawnego Ośrodka Ochrony Zbiorów Publicznych, instytucji unikalnej w skali międzynarodowej. W każdym z tych obszarów zrealizowaliśmy w ubiegłym roku wiele projektów, o których można przeczytać w niniejszym raporcie. Zespół NIM mierzył się ze znanymi i nowymi wyzwaniami, wykorzystując swoje dotychczasowe doświadczenie i kompetencje.

Największym wyzwaniem 2024 r. była z pewnością realizacja budowy naszego oddziału w Lesznie pod Warszawą pn. PANOPTIKUM – centrum kompetencji dla muzeów. Mijający rok był kulminacyjnym czasem realizacji inwestycji obejmującym wykonanie prac konstrukcyjnych i budowlanych. Był to też czas intensywnych starań o środki finansowe na dokończenie i uruchomienie tego wielkiego projektu, w tym na wyposażenie oddziału.

Starania te zostały uwieńczone sukcesem, gdy pod koniec roku podpisaliśmy umowę na ponad 40 mln zł dofinansowania dla PANOPTIKUM ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027, FEniKS.

Uzyskaliśmy też gwarancję Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na zatrudnienie kadry niezbędnej do obsługi tej interdyscyplinarnej placówki po zakończeniu inwestycji. Zespół PANOPTIKUM w 2024 r. stanowił tylko jeden pracownik, ale docelowo w nowym oddziale znajdzie zatrudnienie czterdzieści osób. Pełną operacyjność PANOPTIKUM planujemy osiągnąć na przełomie 2026/2027 r.

NIM stopniowo zmienia swoje oblicze, stając się placówką innowacyjną, wielozadaniową i otwartą dla wszystkich związanych z sektorem muzeów i ochroną zbiorów publicznych. Nie byłoby to możliwe bez ogromnego zaangażowania Zespołu, w tym wielu jego członków zdeterminowanych do pokonywania kolejnych barier i podejmowania nowych wyzwań. Jestem za to ogromnie wdzięczna. Pragnę też wyrazić moje uznanie i podziękowanie za nieustające wsparcie ze strony Rady Programowej NIM pod przewodnictwem prof. Jacka Lohmana i prof. Marzeny Szmyt – bez Państwa rad i dobrego słowa nie sprostalibyśmy wszystkim przeciwnościom stojącym na drodze naszej misji. *Last but not least*, jestem wdzięczna wszystkim muzeom i muzealnikom, którzy z nami współpracują na co dzień, uczestniczą w naszych projektach i korzystają z programów i szkoleń. Dzięki Wam nasza praca ma sens!

dr Paulina Florjanowicz

Dyrektor Narodowego Instytutu Muzeów

Od momentu powstania Narodowy Instytut Muzeów (NIM) jest liderem polskiego muzealnictwa dzięki kulturze sprzyjającej współpracy, solidnym badaniom sektora muzealnego i stymulowaniu innowacyjnych pomysłów. Dziś NIM łączy muzealników, a jego wpływ można odczuć w całym kraju przez sprawnie działającą kooperację i sieciowanie, profesjonalny rozwój, wydarzenia z udziałem prelegentów i publiczności, szkolenia, podcasty i publikacje.

Sukces Instytutu polega na właściwym rozpoznaniu, docenieniu i przekazywaniu tego, co najlepsze w muzealnictwie. To zapewnienie polskim muzeom równego dostępu do standardów i usług oferowanych przez NIM.

Wpływ instytucji można mierzyć siłą osób chcących wprowadzać zmiany. Najlepszym tego przykładem jest 44. Konkurs na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2023 i jego laureaci, prezentujący szeroki wachlarz osiągnięć muzealnych.

Rosnąca dotkliwość i częstotliwość katastrof klimatycznych, występujących nie tylko w Polsce, lecz także na całym świecie, nie pozostaje bez wpływu na muzea, których przyszłość wyznaczana jest przez niepewność i niepokój. Narodowy Instytut Muzeów był i jest centralnym punktem reagowania kryzysowego. Na arenie międzynarodowej jest uznawany za pioniera w zakresie przygotowania do sytuacji nadzwyczajnych.

W 2024 r. zmaksymalizowaliśmy możliwości i rozwinęliśmy strategię budowania odpowiedzialnego sektora muzealnego. Jestem dumny z pracy, jaką wykonał NIM, publikując szczegółowe wytyczne na wypadek konfliktu i wojny.

Ta tocząca się w Ukrainie stanowi nieustające wyzwanie, jak najlepiej wspierać kolegów walczących o ochronę swojego dziedzictwa kulturowego. Będziemy kontynuować naszą pomoc dla ukraińskich muzealników. W tym roku będziemy szczególnie świętować ukończenie budowy PANOPTIKUM – centrum kompetencji dla muzeów w Lesznowoli, najnowocześniejszego obiektu do konserwacji i przechowywania zbiorów. Jest to jedna z niewielu tego typu inicjatyw na świecie, zaprojektowana w celu zaspokojenia potrzeb przede wszystkim mniejszych muzeów, a nie tylko dużych muzeów krajowych. PANOPTIKUM będzie również miejscem otwartym dla lokalnej społeczności. Projekt, który zostanie udostępniony pod koniec przyszłego roku, otrzymał dofinansowanie z Unii Europejskiej z programu FEnKS, aby zapewnić najlepsze rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej i klimatycznej.

Członkowie Rady Programowej Narodowego Instytutu Muzeów doceniają pracę całego Zespołu Instytutu. Szczególne podziękowania za wybitne kierownictwo należą się dr Paulinie Florjanowicz, dyrektor NIM, której wiedza na temat muzeów i bogate doświadczenie utwierdzają nas w przekonaniu, że jest najlepszą osobą na tym stanowisku. Przekazuję również wyrazy podziękowania dla koleżanek i kolegów z Rady Programowej Instytutu. To także dzięki Waszemu zaangażowaniu, pasji i życzliwości NIM jest zawsze na właściwej drodze.

Prof. Jack Lohman

Komandor Orderu Imperium Brytyjskiego

Przewodniczący Rady Programowej Narodowego Instytutu Muzeów

Dyrekcja Narodowego Instytutu Muzeów

dr Paulina Florjanowicz

Dyrektor

Archeolog, ekspert w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym. Absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego, doktorat uzyskała w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN. Od 2023 r. dyrektor Narodowego Instytutu Muzeów (d. Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów), w latach 2016–2022 dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, odpowiedzialna za nadzór nad muzeami i politykę pamięci. Współautor i główny koordynator PW „Niepodległa” (2017–2022).

Od dwudziestu lat związana zarówno z organizacjami pozarządowymi (m.in. Fundacja im. Stefana Batorego w latach 2001–2003), jak i instytucjami publicznymi sektora kultury (m.in. Narodowe Centrum Kultury, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Narodowy Instytut Dziedzictwa – dyrektor w latach 2011–2013).

Katarzyna Zielonka-Kołtońska

Zastępca dyrektora ds. wiedzy o muzeach

Historyk sztuki, ekspert w zakresie zarządzania zbiorami muzealnymi ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystywania nowych technologii w tej dziedzinie. Absolwentka Uniwersytetu Gdańskiego i Uniwersytetu Wrocławskiego. Z Narodowym Instytutem Muzeów związana od 2012 r., a od 2020 r. pełni funkcję zastępcy dyrektora. Wcześniej pracowała w Narodowym Muzeum w Gdańsku (główny inwentaryzator w latach 2008–2012). W Instytucie odpowiada za obszary dotyczące dokumentacji i bezpieczeństwa konserwatorskiego zbiorów, programów wsparcia finansowego, statystyki i parametryzacji muzeów.

Bartosz Skaldawski

Zastępca dyrektora ds. współpracy z muzeami

Archeolog, ekspert w sprawach zarządzania dziedzictwem i potencjału rozwojowego dziedzictwa kulturowego. Absolwent Uniwersytetu Warszawskiego. Od 2022 r. zastępca dyrektora Narodowego Instytutu Muzeów. Wcześniej wiele lat związany z Narodowym Instytutem Dziedzictwa (dyrektor w latach 2018–2021). Współautor Narodowego Programu Ochrony Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego. Brał udział w pracach nad założeniami i treścią Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014–2017. W Narodowym Instytucie Muzeów odpowiada za obszar bezpieczeństwa zbiorów publicznych, projekty edukacyjno-promocyjne muzeów, szkolenia dla muzealników i szeroko rozumianą współpracę, także z organizatorami muzeów.

Rada Programowa Narodowego Instytutu Muzeów kadencji 2022–2025

Bartosz Bartyzel

Rzecznik prasowy i kierownik Biura Prasowego Muzeum Auschwitz. Absolwent politologii i stosunków międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Andrzej Betlej

Historyk sztuki, profesor nauk humanistycznych, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego. W latach 2016–2019 był dyrektorem Muzeum Narodowego w Krakowie. Dyrektor Zamku Królewskiego na Wawelu – Państwowych Zbiorów Sztuki.

Dorota Folga-Januszewska

Historyk sztuki, muzeolog, krytyk. Profesor Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, wicedyrektor Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie.

Jacek Friedrich

Historyk sztuki, muzealnik. Profesor w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Gdańskiego, wcześniej asystent w tej placówce, związany z nią od początku jej istnienia.

bp Michał Janocha

Biskup pomocniczy warszawski, historyk sztuki, teolog, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, przewodniczący Rady ds. Kultury i Dziedzictwa Kulturowego Konferencji Episkopatu Polski.

Wojciech Kucharski

Historyk i archeolog, zastępca dyrektora ds. naukowych we wrocławskim Ośrodku „Pamięć i Przyszłość”.

Jack Lohman

(przewodniczący Rady)

Profesor, historyk sztuki, w latach 1999–2002 dyrektor Muzeów Narodowych RPA, 2002–2012 dyrektor Museum of London, 2012–2021 dyrektor Królewskiego Muzeum Kolumbii Brytyjskiej. Światowej klasy specjalista w dziedzinie muzeów.

Karol Nawrocki

Prezes Instytutu Pamięci Narodowej. Absolwent Instytutu Historii Uniwersytetu Gdańskiego, doktor nauk humanistycznych, społecznik. W latach 2017–2021 dyrektor Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. 1 czerwca 2025 wybrany na urząd Prezydenta RP.

Marzena Szmyt

(wiceprzewodnicząca Rady)

Archeolog, profesor na Wydziale Archeologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dyrektor Muzeum Archeologicznego w Poznaniu.

Wyznaczanie i upowszechnianie standardów

Do zakresu działalności Narodowego Instytutu Muzeów należy m.in. wyznaczanie i upowszechnianie standardów oraz dobrych praktyk w dziedzinie muzealnictwa i ochrony zbiorów. Wypełniając to zadanie, Instytut w 2024 r. kontynuował prace w ramach programu statystyki publicznej GUS. Pracownicy NIM przeprowadzili badanie „Organizacja i zarządzanie”, którego wyniki, ujęte w przejrzystą formę raportu w językach polskim i angielskim, opublikowaliśmy na stronie internetowej Instytutu. O szczegółach badania piszemy poniżej. Wiedzą i doświadczeniem w zakresie statystyki muzealnej dzieliliśmy się także z innymi instytucjami, opracowując tematy m.in. dla Głównego Urzędu Statystycznego („Kultura i dziedzictwo narodowe w 2023 r.”) i Narodowego Centrum Kultury („Rocznik Kultury Polskiej 2024”). Nie zapomnieliśmy ponadto o międzynarodowej wymianie doświadczeń. W zeszłym roku wzięliśmy udział w spotkaniu plenarnym European Group on Museum Statistics (EGMUS) w Paryżu, podczas którego pracownicy NIM wygłosili referat na temat kadr muzealnych w Polsce.

W 2024 r. Narodowy Instytut Muzeów kontynuował działania upowszechniające metodę porządkowania RE-ORG, która powstała z myślą o poprawie wa-

runków przechowywania muzealiów w istniejących już przestrzeniach magazynowych, bez konieczności planowania i budowania nowych pomieszczeń. Narodowy Instytut Muzeów na mocy porozumienia podpisanego z Muzeum Narodowym w Poznaniu pracuje przy wdrożeniu metodologii organizacji magazynów muzealnych. W zeszłym roku sfinalizowaliśmy pracę nad podręcznikami wspierającymi wdrażanie RE-ORG w muzeach oraz zorganizowaliśmy spotkanie trenerskie i warsztaty w Centralnym Muzeum Włókiennictwa w Łodzi, w których wzięło udział 26 osób z 14 instytucji.

NIM pełnił również rolę Centrum Kompetencji ds. digitalizacji muzealiów w ramach programu rządowego Kultura cyfrowa 2024, oferując m.in. wsparcie szkoleniowe dla beneficjentów programu oraz bieżące konsultacje w zakresie digitalizacji. W 2024 r. do archiwizacji przyjęliśmy materiały od 19 beneficjentów wytworzone w ramach projektów dofinansowanych z programu. Zorganizowaliśmy również III konferencję z cyklu „Digitalizacja w muzeach – forum dyskusyjne”, której tematem przewodnim była trwałość informacji. O obu projektach przeczytaj Państwo w dalszej części raportu.

Narodowy Instytut Muzeów realizuje prace powierzone przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotyczące uzgadniania projektów regulaminów i statutów muzeów. Bierze także udział w procedurze przyznawania tzw. immunitetu muzealnego. W 2024 r. rozpatrzyliśmy 158 wniosków o immunitet muzealny na 5 wystaw z 4 muzeów. Zorganizowaliśmy również szkolenie dla przedstawicieli muzeów zainteresowanych korzystaniem z immunitetu muzealnego przy organizacji wystaw czasowych (w szkoleniu wzięło udział 18 osób z 16 instytucji).

NIM jest instytucją zarządzającą programem rządowym z zakresu kultury i dziedzictwa narodowego Wspieranie działań muzealnych. Od 2020 r. Instytut prowadzi własny program grantowy Rozbudowa zbiorów muzealnych, a od 2023 r. – program Izby Pamięci. Pracownicy Instytutu przeprowadzają procedury oceny wniosków składanych do programów, koordynują pracę zespołów sterujących oceniających wnioski oraz nadzorują i kontrolują dofinansowane zadania. W 2024 r. przeprowadziliśmy konkursy we wspomnianych programach, przyznając 67 dotacji w ramach Wspierania działań muzealnych, 36 dotacji w dwóch naborach programu Rozbudowa zbiorów muzealnych i 10 dotacji dla Izby Pamięci w drugim etapie projektu. O szczegółach piszemy w kolejnej części niniejszego raportu, a zestawienie wszystkich dotacji zamieściliśmy na końcu.

Pracownicy Narodowego Instytutu Muzeów regularnie aktualizują „Przegląd konkursów dotacyjnych” oraz poradnik „Pozyskiwanie środków zewnętrznych na działalność muzeów”. Publikacje te znajdują Państwo na naszej stronie internetowej. Zapraszamy także do zapoznania się z bazą studiów skierowanych do muzealników i osób związanych z muzealnictwem.

W ramach wspierania rozwoju kadr muzealnych NIM przygotował ofertę dydaktyczną – w ubiegłym roku przeprowadziliśmy 20 szkoleń, łącznie 41 dni szkoleniowych, w których uczestniczyło 397 pracowników polskich muzeów

i 172 z Ukrainy. W kontekście zwiększania kompetencji zespołów muzealnych przygotowaliśmy między innymi szkolenie na temat zarządzania projektami w muzeum. Ponadto NIM, we współpracy z Instytutem Badania Organizacji Kultury, opracował projekt pierwszego etapu badania potrzeb szkoleniowych muzealników w Polsce w celu dostosowania i polepszenia oferty szkoleniowej Instytutu. Rozpoczęliśmy pracę nad zestawem bazowych szkoleń i seminariów, obejmujących swoim zakresem najistotniejsze obszary działania muzeów. O tym aspekcie naszej aktywności pozwolimy sobie napisać więcej.

Zachęcamy Państwa również do zapoznania się z działalnością wydawniczą Instytutu. W 2024 r. ukazał się kolejny, już 65., tom rocznika naukowego „Muzealnictwo”. Cały czas wydajemy także czasopismo „Cenne, Bezcenne, Utracone”, które jest jedynym w Polsce czasopismem poświęconym sprawom rewindykacji i restytucji utraconego dziedzictwa narodowego.

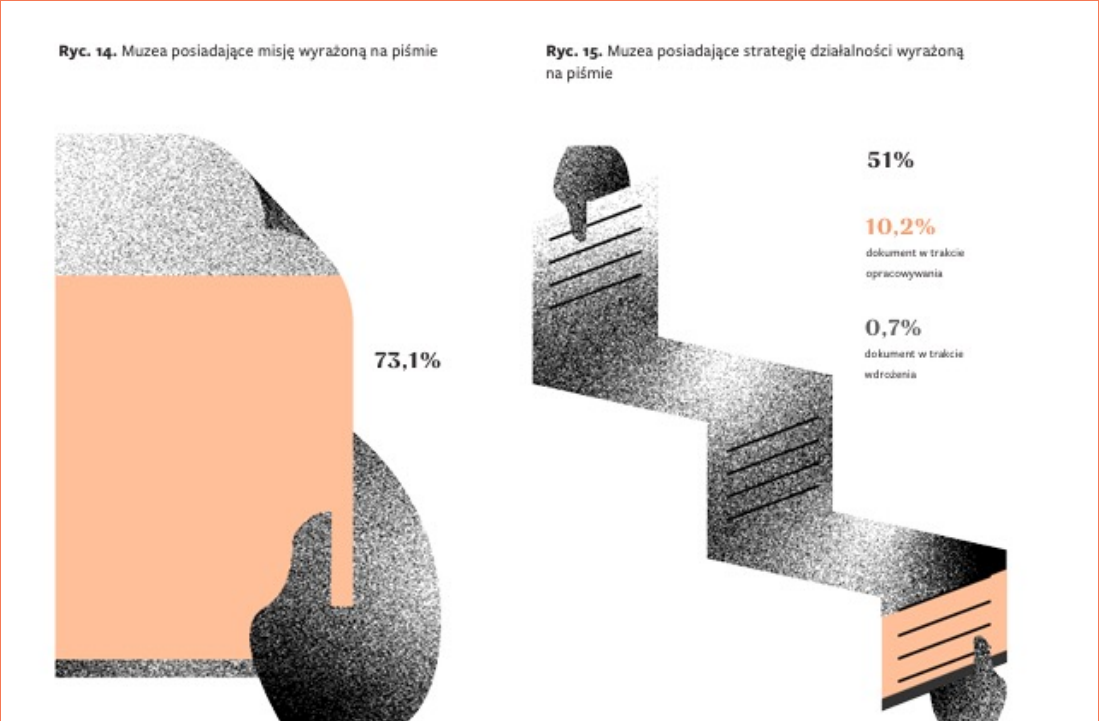
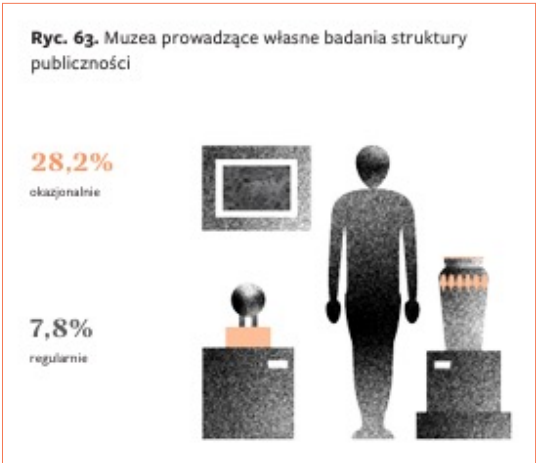
Chcielibyśmy zwrócić Państwa uwagę na podcasty NIM. „Muzealnicy Mówią” to seria rozmów z muzealnikami, którzy opowiadają o swojej pracy, między innymi o projektach wystawienniczych, edukacyjnych, konserwatorskich czy wydawniczych. Rozmawiamy o publiczności, wyzwaniach, a także zmianach zachodzących w polskim muzealnictwie. Dotychczas ukazały się cztery serie podcastów. Pierwszy sezon poświęcony był laureatom 43. Konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2022. W drugim odajemy głos laureatom Konkursu Muzealna Książka Roku 2023, czyli przeglądu wydawniczej działalności polskich muzeów. Trzeci sezon to rozmowy z nagrodzonymi w 44. Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2023. Czwarty sezon to zaś odcinki z beneficjentami programu Rozbudowa zbiorów muzealnych. Wywiady przeprowadza Martyna Kliks – historyczka sztuki i niderlandystka, autorka podcastu „Gablutki” o muzeach i kolekcjach sztuki. Podcasty są dostępne na różnych platformach streamingowych: Spotify, Apple Podcasts oraz YouTube, co czyni je łatwo dostępnymi dla szerokiej publiczności.

Na początku 2024 r. Narodowy Instytut Muzeów w ramach kolejnej edycji projektu Statystyka muzeów przeprowadził badanie „Organizacja i zarządzanie”. Wzięło w nim udział 395 muzeów (667 wraz z oddziałami), w tym 294 muzea będące instytucjami kultury (562 wraz z oddziałami) oraz 101 muzeów nieposiadających osobowości prawnej (105 wraz z oddziałami).

Celem badania było zidentyfikowanie informacji o dokumentach zarządczych, osobach zatrudnionych w muzeach, danych finansowych, działaniach w obszarze kontroli i audytów, dostępności oferty, promocji i marketingu, działalności muzeów w sieci oraz otrzymanych nagrodach i wyróżnieniach. W wyniku opracowania i analizy zebranych danych powstał raport „Organizacja i zarządzanie 2020–2023”. Z raportu można dowiedzieć się między innymi, że na koniec 2023 r. w badanej grupie muzeów będących instytucjami kultury ponad 73% posiadało misję wyrażoną na piśmie (N=294), zaś wśród muzeów niebędących instytucjami kultury odsetek ten wyniósł 33% (N=101). W badanych muzeach będących instytucjami kultury w 2023 r. mediana pracowników zatrudnionych na etacie wynosiła 24 osoby (średnia zaś 52; N=294), natomiast w przypadku muzeów niebędących instytucjami kultury wartości te stanowiły kolejno: mediana – 5, a średnia – 12 osób (N=26). W kwestii cen biletów na wystawy w muzeach mediana ceny biletu na wystawę stałą dla muzeów będących instytucjami kultury i oddziałów muzealnych wynosiła 15 zł (średnia: 15,9 zł), natomiast mediana ceny biletu na wystawę czasową – 10 zł (średnia: 12 zł).

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Narodowy Instytut Muzeów są współautorami tematu badawczego *Obiekty i działalność instytucji kultury* (symbol: 1.28.01) realizowanego w ramach Programu badań statystycznych statystyki publicznej w obszarze *kultura*. Badanie pn. „KK-3 – ankieta dotycząca statystyki muzeów” zostało uwzględnione w statystyce publicznej począwszy od Pbssp na 2022 r., tym samym stało się obowiązkowe dla muzeów wpisanych do wykazu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Badanie ze względu na swoją specyfikę jest realizowane corocznie, jednak w podziale na cztery obszary powtarzane w cyklu czteroletnim (Infrastruktura i bezpieczeństwo KK-3 IB – Pbssp 2022, następnie 2026; Organizacja i zarządzanie KK-3 OZ – Pbssp 2023, następnie 2027; Zarządzanie zbiorami KK-3 ZZ – Pbssp 2024, następnie 2028; Działalność upowszechniająca KK-3 DU – Pbssp 2025, następnie 2029). Pochodzące z ankiet dane są poddawane analizom, dzięki czemu możliwe jest wypracowywanie skutecznych metod wspierania muzeów. Efektem analizy gromadzonych danych są także publikacje o charakterze informacyjno-naukowym wydawane cyklicznie przez Narodowy Instytut Muzeów, przygotowywane we współpracy z ekspertami. Wersje elektroniczne publikacji znajdują się na stronie internetowej Instytutu oraz na stronie projektu Statystyka muzeów.

Program wsparcia finansowego
Program rządowy Wspieranie
działań muzealnych
Program Rozbudowa zbiorów
muzealnych

W 2024 r. w ramach zarządzanego przez NIM programu rządowego Wspieranie działań muzealnych przeprowadziliśmy jeden nabór, do którego wpłynęło 249 wniosków. Przekazaliśmy dofinansowania na realizację 65 projektów, w łącznej kwocie blisko 7 mln zł. Dzięki otrzymanemu wsparciu wykonano między innymi konserwację obiektów architektonicznych wchodzących w skład ekspozycji plenerowej w Muzeum Etnograficznym im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu oraz konserwację oryginalnych kartonów (projektów) do zabytkowego wystroju Kościoła pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Turku autorstwa Józefa Mehoffera znajdujących się w zbiorach Muzeum Miasta Turku im. Józefa Mehoffera. Stworzono pracownię konserwatorską w Muzeum Tadeusza Kantora w Ośrodku Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka oraz doposażono pracownię Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie o system Velox, umożliwiającą ekologiczne zwalczanie szkodników drewna bez użycia toksycznych gazów. Zmodernizowano ponadto wystawy stałe w Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Kętrzynie, Muzeum Regionalnym w Środzie Śląskiej oraz w Muzeum Archeologicznym w Krakowie. Zorganizowano wystawy czasowe w Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie („Być jak Adam Karaś”) i Muzeum Kinematografii w Łodzi („Oświatówka. Fabryka nieoczywistości”) oraz wystawę wirtualną w Muzeum Ziemi Puckiej im. Floriana Ceynowy w Pucku (Wirtualne Muzeum Rybackie Józefa Budzisa). Wydano katalog zbiorów Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie i katalog do wystawy stałej w Muzeum Stanisława Staszica w Pile.

W ramach programu własnego NIM Rozbudowa zbiorów muzealnych w 2024 r. przeprowadziliśmy 2 nabory, do których wpłynęło 49 wniosków. W efekcie dofinansowano 35 projektów na łączną kwotę 3,5 mln zł. Dzięki otrzymanemu wsparciu

zakupiono między innymi obraz Stanisława Ignacego Witkiewicza do zbiorów Muzeum Tatrzańskiego im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, kolekcję platerów w stylu art déco do kolekcji Muzeum Warszawy, dziewiętnastowieczną biżuterię do Muzeum Okręgowego w Koninie, parę sztuczków z bursztynowymi trzonkami do kolekcji Muzeum Gdańska, kolekcję rzeźb Romana Śledzia do Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie, monety z XVII w. do zbiorów Muzeum Miedzi w Legnicy, Krzyż Komandorski Orderu Wojskowego „Virtuti Militari” do Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, prototyp pojazdu WSK Meduza do kolekcji Muzeum Inżynierii i Techniki w Krakowie, kolekcję kart pocztowych z Prudnika i okolic do zbiorów Muzeum Ziemi Prudnickiej w Prudniku oraz kolekcję negatywów autorstwa Eugeniusza Wilczyka przedstawiających krakowski Kazimierz do Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.

Program wsparcia finansowego

Program Izby Pamięci

Dzięki wsparciu finansowemu udzielonemu w ramach realizacji pilotażowej edycji programu własnego Narodowego Instytutu Muzeów Izby Pamięci w 2024 r. zrealizowano I etap programu. Dofinansowane projekty koncentrowały się wokół działań związanych z ogłoszonymi zbórkami publicznymi pamiątek, dokumentów i eksponatów do powstających lub rozwijanych izb pamięci, a także z przygotowaniem profesjonalnej ewidencji zgromadzonych kolekcji oraz jej zabezpieczeniem. Beneficjentami programu są instytucje kultury szczebla gminnego i organizacje pozarządowe z różnych regionów Polski: domy kultury, biblioteki, fundacje, stowarzyszenia i muzea. Większość z nich działa na terenach pozbawionych stałej oferty kulturalnej. Dla beneficjentów przeprowadzono warsztaty (szkolenie online 29–30.11. i 13–14.12.2023; szkolenie stacjonarne: 6–7.03.2024), podczas których eksperci udzielili beneficjentom wsparcie z zakresu przechowywania i ewidencji zbiorów oraz realizacji wystaw i prowadzenia działań edukacyjnych. Szkolenie obejmowało także prezentację dobrych praktyk przez organizacje, które już zrealizowały podobne projekty i prowadzą izby pamięci, oraz wizytę studyjną w Regionalnej Izbie Pamięci w Kątach Wrocławskich. Program warsztatów został przygotowany i zrealizowany we współpracy z Ośrodkiem „Pamięć i Przyszłość” we Wrocławiu.

Spośród 35 dofinansowanych projektów zebrano i uporządkowano zbiory między innymi do Kocięskiej Izby Regionalnej (Gminny Ośrodek Kultury w Kaliskach), Izby Pamięci Andrzeja Skupnia Florka (Gminny Ośrodek Kultury im. gen. bryg. A. Galicy w Białym Dunajcu), Gryfińskiej Izby Pamięci (Biblioteka Publiczna w Gryfinie), Izby Pamięci Zgierzan „Magiel Historyczny” (Muzeum Miasta Zgierza), Izby Muzealnej „Farska Stodoła” (Stowarzyszenie „Odnowa wsi Biedrzychowice” w Biedrzychowicach).

Beneficjenci etapu I, którzy zwyciężyli w naborze do etapu II zrealizowanym jesienią 2024 r., stoją teraz przed największym wyzwaniem, jakim będzie realizacja wystaw stałych i opracowanie programu działania izb pamięci. W 2025 r. wsparcie finansowe otrzyma 10 beneficjentów.

Jesteśmy przekonani, że zgodnie z założeniami programu, udostępnione publiczności izby przyczynią się do trwałego wzmocnienia wspólnot lokalnych i ich tożsamości. Izby Pamięci to więcej niż finansowe wsparcie – to szansa na odkrywanie i pielęgnowanie historii miejsc, w których żyjemy. Poprzez budowanie izb pamięci tworzymy nie tylko przestrzeń do przechowywania pamiątek, lecz także miejsca, w których wspólnota lokalna może kultywować swoją tożsamość. Długofalowym celem programu jest wzmocnienie kapitału społecznego i zbudowanie sieci izb pamięci, które będą kształtować lokalne dziedzictwo kulturowe na lata.

Centrum Kompetencji ds. digitalizacji muzealiów

W 2024 r. Narodowy Instytut Muzeów po raz kolejny pełnił rolę Centrum Kompetencji ds. digitalizacji muzealiów w Programie rządowym Kultura cyfrowa 2024. Instytut wypełnia swoje zadania poprzez wspieranie beneficjentów programu, muzeów i innych instytucji digitalizujących i udostępniających muzealia, w zakresie:

- organizacji szkoleń (digitalizacja obejmująca wytwarzanie odwzorowań różnymi technikami, tworzenie metadanych, przygotowanie danych do archiwizacji oraz zagadnienia związane z prawami autorskimi);
- wsparcia eksperckiego dotyczącego digitalizacji w trakcie realizacji projektów;
- prowadzenia weryfikacji zgodności przekazanego materiału z Katalogiem dobrych praktyk digitalizacji muzealiów.

Ważnym wydarzeniem, odbywającym się trzeci rok z rzędu, realizowanym w ramach Centrum Kompetencji, jest konferencja z cyklu „Digitalizacja w muzeach – forum dyskusyjne”, w 2024 r. koncentrująca się na temacie trwałości informacji. Podczas konferencji poruszyliśmy kwestię archiwizacji danych, przede wszystkim jednak zwróciliśmy uwagę na rolę jakości i standaryzacji danych w kontekście trwałości, dostępności i przetwarzalności. Wydarzenie to co roku gromadzi specjalistów zajmujących się digitalizacją. Jest okazją do wysłuchania referatów przedstawicieli muzeów i ośrodków badawczych, dyskusji panelowej toczonej wokół głównego tematu wydarzenia, a także do aktywnego udziału w rozmowach, zarówno w trakcie sesji, jak i w kulisach. W ubiegłym roku konferencja zorganizowana została we współpracy z Narodowym Muzeum Techniki, które udostępniło swoje wnętrza i umożliwiło zwiedzanie wystaw muzealnych. Drugiego dnia konferencji uczestnicy mieli okazję wziąć udział w szkoleniu z cyberbezpieczeństwa. Wydarzenie było transmitowane online.

Szkolenia realizowane przez Narodowy Instytut Muzeów

Jednym z działań statutowych Narodowego Instytutu Muzeów, wyspecjalizowanej instytucji skoncentrowanej na zasadniczych obszarach muzealnictwa i ochrony zbiorów publicznych, jest wspieranie rozwoju kadr muzealnych. W 2024 r. Instytut kontynuował swoją działalność szkoleniową. Jest to jedna z ustawicznych form eksperckiego wsparcia środowiska muzealnego, służąca rozwojowi i podnoszeniu kwalifikacji zawodowych. Odbiorcami oferty szkoleniowej NIM są przede wszystkim pracownicy muzeów w rozumieniu ustawy o muzeach, zwłaszcza muzeów o uzgodnionym z ministrem właściwym do spraw kultury i dziedzictwa narodowego statucie bądź regulaminie. W szkoleniach uczestniczą również pracownicy innych instytucji kultury przechowujących dobra kultury, pracownicy obiektów zabytkowych oraz przedstawiciele firm projektujących, instalujących i konserwujących systemy zabezpieczeń w obiektach. Instytut stale aktualizuje bazę przedstawicieli firm, którzy ukończyli przeznaczone dla tej branży szkolenie.

W 2024 r. oferta dydaktyczna Instytutu objęła 20 szkoleń o otwartym naborze, stanowiących łącznie 41 dni szkoleniowych. Plan ten w swoim zakresie uwzględniał najważniejsze obszary działania muzeów, tj. zarządzanie muzeami, zarządzanie zbiorami (w tym ich dokumentację i digitalizację), bezpieczeństwo i ochronę zbiorów, udostępnianie zbiorów, publiczność w muzeum oraz prawo w działalności muzeów. Szkolenia były organizowane zarówno w formie online, jak i stacjonarnej. W ciągu minionego roku w szkoleniach wzięło udział 569 uczestników, w tym 172 muzealników z Ukrainy – Instytut kontynuował bowiem realizację oferty szkoleniowej dla muzealników ukraińskich. Szkolenie „Dobre praktyki w digitalizacji muzealiów w Polsce” zostało zrealizowane w dniach 29–30 października 2024 r. w formule online wraz z tłumaczeniem symultanicznym na język ukraiński.

Mając na uwadze potrzebę podnoszenia kwalifikacji przez pracowników muzeów, zaktualizowaliśmy wykaz studiów skierowanych do muzealników i osób związanych z muzealnictwem o nabory na rok akademicki 2024/2025.

Podcast NIM „Muzealnicy mówią”

Podcast Narodowego Instytutu Muzeów „Muzealnicy mówią” przybliża codzienną pracę muzealników, którzy opowiadają o projektach wystawienniczych, edukacyjnych, konserwatorskich czy wydawniczych. Rozmowy dotyczą rozbudowy kolekcji, wyzwań przed jakimi stoją muzea, a także zmian zachodzących w polskim muzealnictwie.

Pilotażowy sezon – opublikowany pod koniec 2023 r. – poświęcony był laureatom 43. Konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2022 (6 odcinków). W 2024 r. projekt kontynuowaliśmy na większą skalę. W lutym i marcu ukazał się drugi sezon, który obejmował rozmowy z laureatami Konkursu Muzealna Książka Roku 2023 (7 odcinków). Trzeci sezon, opowiadający o projektach nagrodzonych w 44. Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2023 (6 odcinków), został udostępniony we wrześniu i w październiku. W listopadzie premierę miał czwarty sezon, czyli wywiady z beneficjentami programu Rozbudowa zbiorów muzealnych (3 odcinki). W tej odsłonie muzealnicy przybliżali proces budowania kolekcji muzealnych, opowiadali o strategii wyboru obiektów, a także o emocjach jakie towarzyszą zakupowi dzieł do zbiorów.

Wszystkie odcinki publikujemy równolegle na platformach Spotify, Apple Podcasts oraz YouTube. Wywiady przeprowadza Martyna Kliks, historyczka sztuki i niderlandystka, autorka artykułów popularnonaukowych, podcasterka, popularyzatorka historii sztuki.

Popularność odcinków kształtuje się odmiennie w zależności od platformy streamingowej. Słuchacze najczęściej wybierają YouTube. Najchętniej słuchane odcinki dotyczą wystaw czasowych nagrodzonych Sybillą: „Wolę o tym nie mówić. Tożsamość gdańszczyzan a powojenna rzeczywistość” w Muzeum Gdańskie (674 odtworzenia) oraz „Idę w świat i trwam. Obrazy Jacka Malczewskiego z Lwowskiej Narodowej Galerii Sztuki” w Muzeum Narodowym w Poznaniu (626), a także rozbudowy kolekcji Muzeum Etnograficznego im. Marii Znamierowskiej-Prüffowej w Toruniu (668 odtworzeń).

Sieciowanie muzeów

Jednym z najważniejszych zadań Narodowego Instytutu Muzeów w 2024 r. było inicjowanie i wspieranie współpracy między muzeami, ich organizatorami oraz innymi instytucjami i organizacjami. NIM podejmował liczne działania na rzecz integracji i sieciowania środowiska muzealnego. Wzmacniał kooperację muzeów, przyczyniając się do rozwoju ich działalności sprzyjającej postępowi społeczno-gospodarczemu.

W ubiegłym roku Narodowy Instytut Muzeów zorganizował we współpracy z Muzeum Narodowym w Szczecinie spotkanie dyrektorów instytucji kultury, dla których organizatorem lub współorganizatorem jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Decyzją Departamentu Dziedzictwa Kulturowego MKiDN kolejne spotkania dyrektorów są już organizowane bez wsparcia NIM.

W zakresie współpracy z organizatorami pracownicy NIM przygotowali opinie eksperckie dotyczące działalności muzeów i przeprowadzili dwa spotkania konsultacyjne z dyrektorami wydziałów kultury urzędów marszałkowskich.

Zorganizowaliśmy także kolejną, 44. edycję Konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2023. Uroczyste przyznanie nagród i wyróżnień odbyło się w Muzeum Architektury we Wrocławiu. Wydarzeniu towarzyszyła II Konferencja Muzeów Rejestrowanych, której tematem przewodnim były kwestie bezpieczeństwa oraz wyzwania stojące przed muzeami w przypadku zagrożeń wojennych i sytuacji kryzysowych.

W 2024 r. przygotowaliśmy także 3. edycję Konkursu Muzealna Książka Roku 2024. Celem Konkursu jest docenienie i promocja najlepszych publikacji wydanych przez muzea. Do ubiegłorocznej edycji Konkursu muzea zgłosiły 97 publikacji. Jury oceniało książki pod względem merytorycznym i dydaktycznym, harmonii estetycznej, łączącej elementy techniczne i projektowe, a także zwracając uwagę na strategię dystrybucji, promocji publikacji oraz udostępniania. Gala odbyła się w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

2024 to także rok 6. Przeglądu Muzeum Widzialne 2024. Projekt ten, zainaugurowany przez NIM w 2013 r., ma na celu wybór najlepszych systemów identyfikacji wizualnych, działań promocyjnych i wizerunkowych zrealizowanych

przez polskie muzea. To również forma uznania i docenienia aktywności, która ma znaczenie w procesie budowy marki muzeum i pozyskiwania nowych odbiorców oferty muzealnej. Projekty nagradzane w konkursie mają stanowić źródło inspiracji i być sposobem przekazywania wiedzy o skutecznym wykorzystywaniu języka graficznego czy planowania elementów strategii wizerunkowych. Gala wręczenia nagród i wyróżnień w 6. Przeglądzie Muzeum Widzialne 2024 odbyła się w Centralnym Muzeum Włókiennictwa w Łodzi.

Warta podkreślenia jest współpraca Instytutu z partnerami z europejskich stowarzyszeń muzealnych zrzeszonych w NEMO (Network of European Museum Organisations). Dr Paulina Florjanowicz dyrektor NIM, członek zarządu NEMO, opracowała wyniki badania na temat politycznych nacisków na muzea w Europie, przeprowadzonego w 2024 r. przez tę organizację. Wyniki przedstawiła podczas dorocznej konferencji NEMO, która odbyła się w listopadzie 2024 r. w Sybinie (Rumunia). Prezentacja spotkała się z dużym zainteresowaniem odbiorców, a temat będzie przez nas kontynuowany w 2025 r.

W zeszłym roku Narodowy Instytut Muzeów zorganizował, we współpracy ze Stowarzyszeniem Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Muzeów ICOM, spotkanie regionalnej grupy przedstawicieli ICOM (Ukraina, Czechy, Węgry, Polska) i muzeów literackich na temat walki z dezinformacją w sekcji muzeów literatury ICOM (ICMCM).

W ramach dofinansowania z KPO przeprowadziliśmy zaś w Muzeum Zamkowym w Malborku konferencję „Zielona misja – ekologiczne innowacje w muzeach”. Wydarzenie zgromadziło przedstawicieli muzeów, ekspertów i praktyków związanych z ochroną środowiska. W trakcie dwudniowego spotkania odbyły się wykłady i warsztaty, prowadzone także przez pracowników NIM.

Więcej informacji o powyższych projektach znajdą Państwo w dalszej części raportu. Piszemy tam również o nagrodzie EMYA, dla której Narodowy Instytut Muzeów pełni rolę punktu kontaktowego.

Konkurs na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla

Organizacja Konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla jest jednym z najważniejszych zadań statutowych Narodowego Instytutu Muzeów. Na historię Konkursu składają się tysiące wystaw, osiągnięć naukowych, konserwatorskich i edukacyjnych oraz inwestycje muzealne, wszystkie będące efektem zaangażowania wielu muzealników i nieocenionym źródłem wiedzy o historii i kierunkach rozwoju polskiego muzealnictwa.

W 2024 r. Instytut zorganizował 44. edycję Sybilli. Otrzymaliśmy 167 zgłoszeń w ramach sześciu kategorii konkursowych.

- Konserwacja i ochrona dziedzictwa kultury
- Edukacja
- Projekty naukowo-badawcze
- Nowe i zmodernizowane wystawy stałe
- Wystawy czasowe
- Inwestycje

Jury pod kierownictwem prof. ucz. dr. hab. Michała F. Woźniaka obradowało w następującym składzie: dr Paulina Florjanowicz, Radosław Jańczak, dr Bartosz Kuświk, prof. ucz. dr. hab. Beata Nessel-Łukasik, dr Jarosław Suchan, Robert Supeł, prof. dr. hab. Iwona Szmelter, prof. dr. hab. Jan Świąch, Agata Wąsowska-Pawlik, Anna Wende-Surmiak. Przyznano osiemnaście nagród i wyróżnień. Grand Prix Sybilla 2023 otrzymało Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej za projekt *Las w życiu i kulturze mieszkańców Rzeszowszczyzny*.

Oddaliśmy również głos muzealnej publiczności, zapraszając ją do głosowania na najlepszy muzealny projekt spośród tych wybranych przez konkursową kapitułę. Zastosowanie znalazł także zapis regulaminu dający możliwość dyrektorowi NIM, w uzgodnieniu z ministrem kultury i dziedzictwa narodowego, przyznania nagrody specjalnej, spośród wszystkich przesłanych na Konkurs zgłoszeń.

Ogłoszenie laureatów 44. Konkursu Sybilla odbyło się we wnętrzach Muzeum Architektury we Wrocławiu, zdobywcy Grand Prix Sybilla 2022 – bardzo dziękujemy za współpracę!

Poniżej prezentujemy listę laureatów 44. Konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2023

Grand Prix

MUZEUM KULTURY LUDOWEJ
W KOLBUSZOWEJ

Las w życiu i kulturze mieszkańców Rzeszowszczyzny

Konserwacja i ochrona dziedzictwa kultury

Nagroda

MUZEUM NARODOWE
W POZNANIU

Idę w świat i trwam. Obrazy Jacka Malczewskiego ze zbiorów Lwowskiej Narodowej Galerii Sztuki im. Borysa Woźnickiego

Wyróżnienie

MUZEUM PAPIERNICTWA
W DUSZNIKACH-ZDROJU

Zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie zabytkowego pawilonu wejściowego do młyna papierniczego w Dusznikach-Zdroju

Wyróżnienie

MUZEUM NARODOWE
ROLNICTWA I PRZEMYSŁU
ROLNO-SPOŻYWCZEGO
W SZRENIAWIE

Realizacja konserwatorsko-restauratorska przy secesyjnej fajansowo-marmurowej ladzie sklepowej MSI T-30 z pocz. XX w. z Muzeum Gospodarki Mięsnej w Sielinku, Oddział Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie

Edukacja		
Nagroda	 MUZEUM NARODOWE W GDAŃSKU	Schronienie – edukacja dla dobrostanu
Wyróżnienie	 MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE	DIXIT MNK: upowszechnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie
Wyróżnienie	 MUZEUM MIEJSKIE W ŻORACH	Historia. Migracje. Życie – czytanie świata
Projekty naukowo-badawcze		
Nagroda	 MUZEUM KULTURY LUDOWEJ W KOLBUSZOWEJ	Las w życiu i kulturze mieszkańców Rzeszowszczyzny
Wyróżnienie	 MUZEUM ŚLĄSKIE W KATOWICACH	Głusza
Wyróżnienie	 MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W POZNANIU	„Żywot długi, pracowity i spełniony. Profesor Józef Kostrzewski (1885–1969) – prehistoryk, patriota, Europejczyk”, książka autorstwa Jarmili Elżbiety Kaczmarek i Andrzeja Prinke
Nowe i zmodernizowane wystawy stałe		
Nagroda	 MUZEUM INŻYNIERII I TECHNIKI W KRAKOWIE	Miasto. Technoczułość
Wyróżnienie	 MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE	Broń i Barwa – wystawa stała w Arsenale Muzeum Książąt Czartoryskich
Wyróżnienie	 MUZEUM – KASZUBSKI PARK ETNOGRAFICZNY IM. T. I I. GULGOWSKICH WE WDZYDZACH	Powrót do lat 70. w chałupie z Garcza

Wystawy czasowe		
Nagroda	 MUZEUM GDAŃSKA	Wolę o tym nie mówić. Tożsamość gdańszczan a powojenna rzeczywistość
Wyróżnienie	 ZAMEK KRÓLEWSKI NA WAWELU – PAŃSTWOWE ZBIORY SZTUKI	Obraz Złotego Wieku
Wyróżnienie	 MUZEUM ZAMKOWE W MALBORKU	Nigra crux, mala crux. Czarna i biała legenda zakonu krzyżackiego
Inwestycje		
Nagroda	 PAŃSTWOWE MUZEUM NA MAJDANKU	Muzeum i Miejsce Pamięci w Sobiborze
Wyróżnienie	 ZAMEK KRÓLEWSKI NA WAWELU – PAŃSTWOWE ZBIORY SZTUKI	Wawel Podziemny. Lapidarium
Wyróżnienie	 MUZEUM GÓRNICTWA WĘGLOWEGO W ZABRZU	Rewitalizacja i udostępnienie przemysłowego Dziedzictwa Górnego Śląska
Nagroda publiczności		
	 ZAMEK KRÓLEWSKI NA WAWELU – PAŃSTWOWE ZBIORY SZTUKI	Obraz Złotego Wieku
Nagroda specjalna		
	 MUZEUM PAŁACU KRÓLA JANA III W WILANOWIE	Programy edukacyjne w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie – przestrzenie twórcze i budowanie relacji z publicznością

Przegląd
Muzeum Widzialne

Założeniem projektu Muzeum Widzialne jest popularyzacja najlepszych systemów identyfikacji wizualnej i rozwiązań graficznych wdrożonych przez muzea. Promowanie wiedzy z obszaru budowy marki i działań wizerunkowych.

Jednym z ważniejszych narzędzi budowania relacji wewnętrznych i zewnętrznych każdej instytucji jest dobrze opracowana i właściwie wdrażana identyfikacja wizualna. To istotne narzędzie budowania tożsamości, kreowania marki, pozyskiwania odbiorców swojej oferty. Podczas gdy dla sektora komercyjnego jest to oczywiste, w przypadku muzeów dopiero od kilku lat możemy obserwować przykładanie coraz większej wagi do jakości systemów identyfikacji wizualnej, druków informacyjnych czy stron internetowych.

Muzeum dbające o atrakcyjność i spójność wizerunkową, oddającą charakter instytucji, a przy tym uwzględniającą współczesną estetykę, ma większą szansę na sukces, popularyzowanie zbiorów, dotarcie i utrwalenie przekazu w świadomości odbiorców. Takie podejście jest jedną z charakterystycznych dobrze zarządzanych muzeów, rozumienia społecznej roli muzeum, które będąc instytucją kultury powinno również w ten sposób przyczyniać się do kształtowania potrzeb estetycznych swojej publiczności.

28 października 2024 r. odbyła się uroczysta gala wręczenia nagród i wyróżnień w 6. Przeglądzie Muzeum Widzialne 2024. Jury w składzie: Marta Dziwulska, Aleksandra Długolecka, Marek Grzyb, Katarzyna Lorenz-Cymer i Anna Nowokuńska-Maksymiuk wyłoniło laureatów, których poznaliśmy w Centralnym Muzeum Włókiennictwa w Łodzi. Muzeum było partnerem ubiegłorocznej edycji Przeglądu. Bardzo dziękujemy! Laureatów prezentujemy poniżej.

Kat. A. Identyfikacja muzeum

- I Nagroda **Muzeum Narodowe w Gdańsku**
- II Nagroda **Muzeum Narodowe w Krakowie**
- III Nagroda (ex aequo) **Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łąbinowicach**
Muzeum w Tarnowskich Górach

Kat. B. Identyfikacja wystaw czasowych

- I Nagroda **Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie**
Wokół nas morze ognia
- II Nagroda (ex aequo) **Muzeum Miasta Gdyni**
W Gdyni nie pada – wystawa historyczno-sensoryczna
- Muzeum Narodowe w Gdańsku**
Fangor. Poza obraz
- III Nagroda (ex aequo) **Muzeum Narodowe we Wrocławiu**
Szkłane życiorysy. Polskie projektantki szkła (1945–2020)
- Muzeum Warszawy**
Julia Keilowa. Projektantka
- Wyróżnienia **Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku**
Las. Schronienie ofiar. Kryjówka zbrodni
- Muzeum Miasta Gdyni**
Jakub Szczęsny. Polskie Projekty Polscy Projektanci

Kat. C. Grafika stron internetowych

Nagród nie przyznano.

Wyróżnienia

- **Muzeum Narodowe we Wrocławiu**
/ Openform design & digital studio
- **Muzeum w Tarnowskich Górach**

Kat. D. Kampania promocyjno-marketingowa

I Nagroda

- **Muzeum Narodowe we Wrocławiu**
Szaleństwo rokoka! Fascynacja rokokiem na Śląsku (XVIII–XXI w.)

II Nagroda

- **Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie**
Wokół nas morze ognia

III Nagroda

- **Muzeum Powstania Warszawskiego**
Kampania promocyjna z okazji 79. rocznicy Powstania Warszawskiego pod tytułem Miłość istnieje zawsze

Wyróżnienia

- **Muzeum Miasta Gdyni**
Dla przyjaciół Kachu
- **Zakład Narodowy im. Ossolińskich**
/ **Muzeum Książąt Lubomirskich we Wrocławiu**
Lato – jesień – zima – wiosna
- **Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie**
Weekend z Japonią pełną smaku. Kampania promocyjna wystawy I Love Sushi

Kat. E. Zarządzanie mediami społecznościowymi

I Nagroda

- **Muzeum Narodowe w Warszawie**
#Zwitkacuj się. Jak wykorzystać filtry AR w zarządzaniu mediami społecznościowymi muzeum

Wyróżnienie

- **Muzeum Powstania Warszawskiego**
Cykl 20 lat muzeum

Punkt kontaktowy ds. nagrody EMYA

Europejskie Forum Muzeów (European Museum Forum) to niezależna organizacja pozarządowa, która powstała przy wsparciu Rady Europy w 1977 r. z inicjatywy dziennikarza i muzealnika Kennetha Hudsona. Od tego czasu dwie główne nagrody: EMYA – Europejska Nagroda Muzealna Roku i Nagroda Muzealna Rady Europy przyznawane są nieprzerwanie. Laureatami nagród mogą zostać muzea znajdujące się na terenie jednego z 47 krajów członkowskich Rady Europy. Mogą to być muzea nowe, otwarte dla publiczności po raz pierwszy w ciągu ostatnich czterech lat, lub też muzea, które przeszły znaczącą modernizację lub rozbudowę. Co roku o nagrody stara się około 40 muzeów z całej Europy.

Pracownicy NIM aktywnie uczestniczą w European Museum Forum, jako jurorzy oraz korespondenci, promując nagrodę w polskim środowisku muzealnym oraz wspierając zgłaszające się muzea (od 2016 r. polskie muzea zdobyły nagrodę EMYA, dwukrotnie Nagrodę Rady Europy, a czterem muzeom przyznano specjalne wyróżnienia).

W maju 2024 r. w Portimão w Portugalii odbyła się konferencja połączona z galą wręczenia nagród i wyróżnień w konkursie EMYA 2024. Do nagród

nominowano pięć muzeów z Polski: **Muzeum Pamięci Sybiru, Muzeum Mazowieckie w Płocku, Muzeum Narodowe w Lublinie, Muzeum i Miejsce Pamięci w Sobiborze – oddział Państwowego Muzeum na Majdanku oraz Panoramę Racławicką – oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu.**

Narodowy Instytut Muzeów zorganizował przed konferencją spotkanie szkoleniowe dla przedstawicieli nominowanych muzeów, aby przygotować ich do zaprezentowania swoich placówek. Pracownik Instytutu, korespondent nagrody EMYA w Polsce, regularnie współpracował z muzeami biorącymi udział w konkursie. **Muzeum Pamięci Sybiru** otrzymało Nagrodę Muzealną Rady Europy, natomiast **Muzeum i Miejsce Pamięci w Sobiborze** – specjalne wyróżnienie. Ponadto do konkursu w 2025 r. nominowano kolejne pięć polskich muzeów:

- Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy
- Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi
- Muzeum Fotografii w Krakowie
- Pałac Krzysztofory, oddział Muzeum Historycznego Miasta Krakowa
- Muzeum Bursztynu, oddział Muzeum Gdańska

Konferencja „Zielona misja – ekologiczne innowacje w muzeach”

18 i 19 listopada 2024 r. Narodowy Instytut Muzeów zorganizował w Muzeum Zamkowym w Malborku konferencję „Zielona misja – ekologiczne innowacje w muzeach”. Celem wydarzenia, zrealizowanego w ramach Programu wspierania działalności podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz stymulowania ich rozwoju (KPO), była wymiana doświadczeń, wiedzy i najlepszych praktyk w zakresie wprowadzania innowacji ekologicznych w instytucjach kultury, w szczególności w muzeach. Istotne było także podniesienie kompetencji kadry muzealnej wraz z transferem wiedzy, zaś efektem konferencji – wzrost świadomości ekologicznej, promocja innowacyjnych rozwiązań proekologicznych oraz budowanie sieci współpracy między instytucjami kultury.

Wydarzenie zgromadziło przedstawicieli muzeów oraz ekspertów i praktyków związanych z ochroną środowiska. Spotkanie pokazało, że zrównoważony rozwój w muzeach to nie tylko konieczność, lecz także szansa na innowacje i wzmocnienie roli instytucji kultury w propagowaniu postaw ekologicznych.

W trakcie dwudniowego spotkania odbyły się wykłady i warsztaty, które w kompleksowy sposób omawiały tematykę ekologicznych innowacji w muzeach. Podczas części wykładowej eksperci przedstawili zagadnienia związane z analizą śladu węglowego, optymalizacją zużycia energii oraz wprowadzaniem zrównoważonych praktyk w obszarze zarządzania budynkami muzealnymi. Omówiono również strategie ekologiczne w organizacji wystaw i działań edukacyjnych, podkreślając znaczenie współpracy międzysektorowej i zaangażowania lokalnych społeczności. Część warsztatowa skupiała się na praktycznych aspektach wdrażania zmian. Uczestnicy mieli okazję poznać metody, które umożliwiają przekształcenie muzeów w instytucje bardziej przyjazne środowisku, w tym proces przygotowania dokumentacji ekologicznej oraz aplikowania o środki z programów grantowych. Przedstawiono dostępne źródła finansowania, takie jak krajowe i europejskie fundusze wspierające działania zrównoważone, oraz przykłady projektów, które już odniosły sukces.

Spotkania konsultacyjne NIM z przedstawicielami wydziałów kultury urzędów marszałkowskich

Narodowy Instytut Muzeów, w wyniku konsultacji z muzeami, rozpoczął realizację cyklu spotkań z organizatorami muzeów samorządowych różnych szczebli. W 2024 r. odbyły się dwa spotkania, w obydwu uczestniczyli przedstawiciele wydziałów kultury urzędów marszałkowskich. Podczas spotkań poruszyliśmy tematy związane z zarządzaniem zbiorami w muzeach w sytuacjach kryzysowych i z potrzebami współczesnych muzeów, między innymi w zakresie rozwoju kadr muzealnych. Uczestnicy zapoznali się również z możliwościami oraz ofertą magazynową PANOPTIKUM – centrum kompetencji dla muzeów, oddziału Narodowego Instytutu Muzeów w Lesznowoli.

We współpracy z organizatorami samorządowymi zamierzamy podejmować działania prowadzące nie tylko do poprawy warunków funkcjonowania muzeów, lecz także poszerzać społeczno-ekonomiczne oddziaływanie muzeów na społeczność lokalną.

Działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa polskich muzeów i ich zbiorów

Zgodnie z zapisami statutu Narodowego Instytutu Muzeów do zakresu jego działania należy wspieranie procesu ewaluacji i doskonalenia systemu ochrony i zabezpieczenia zbiorów, w tym przygotowanie muzeów na wypadek zaistnienia sytuacji kryzysowej. Pracownicy Instytutu inicjują i prowadzą analizy oraz przygotowują raporty o stanie zabezpieczenia i ochrony zbiorów, na temat bezpieczeństwa muzeów, a także na temat przeciwdziałania przestępczości dotyczącej muzeów i zbiorów. NIM współpracuje z policją, prokuraturą, organami wymiaru sprawiedliwości, Państwową Strażą Pożarną, Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej, Krajową Administracją Skarbową i z innymi instytucjami na rzecz właściwego zabezpieczenia muzeów i ochrony zbiorów. Z upoważnienia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Instytut administruje wykazem muzeów i zabytków budowlanych, w których wymagane jest stosowanie systemu sygnalizacji pożarowej.

W 2024 r. pracownicy Narodowego Instytutu Muzeów przygotowali 85 opinii dotyczących projektów zabezpieczeń w muzeach i zabytkach, przeprowadzili 21 lustracji muzeów i zabytków budowlanych w związku z kwestiami bezpieczeństwa oraz skoordynowali 60 transportów zbiorów muzealnych. Ponadto, na podstawie otrzymanych od muzeów sprawozdań, opracowaliśmy raport o stanie zabezpieczenia muzeów i innych jednostek organizacyjnych podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2023 r.

Instytut uczestniczył w pracach grupy ekspertów współpracy cywilno-wojskowej w obszarze ochrony dziedzictwa kultury. Opracowaliśmy „Zalecenia dla muzeów w zakresie przygotowania do sytuacji kryzysowej i wojny”.

Dokument został udostępniony na stronie internetowej NIM, jest wykorzystywany podczas szkoleń i konferencji, natomiast jego tłumaczenie na język angielski przekazano międzynarodowym organizacjom ICMS i NEMO. Przygotowaliśmy także „Rekomendacje dla Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w zakresie działań wspierających przygotowanie muzeów do sytuacji kryzysowej i wojny”, które zostały przekazane do MKiDN.

44. edycji Konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2023 towarzyszyła II Konferencja Muzeów Rejestrowanych, której tematem przewodnim były kwestie bezpieczeństwa oraz wyzwania stojące przed muzeami w przypadku zagrożeń wojennych i sytuacji kryzysowych.

Pracownicy NIM nie tylko organizowali tematyczne szkolenia i konferencje, lecz także sami uczestniczyli w licznych konferencjach i seminariach branżowych, krajowych i zagranicznych.

Więcej informacji o wybranych działaniach Narodowego Instytutu Muzeów znajdą Państwo poniżej.

Zalecenia dla muzeów w zakresie przygotowania do sytuacji kryzysowej i wojny

W dążeniu do poprawy bezpieczeństwa zbiorów muzealnych Narodowy Instytut Muzeów podjął działania zmierzające do zwiększenia świadomości w środowisku muzealników. Pracownicy NIM opracowali dokument pt. „Zalecenia dla muzeów w zakresie przygotowania do sytuacji kryzysowej lub wojny”, który pomoże przygotować się koncepcyjnie, organizacyjnie i proceduralnie do potencjalnej sytuacji kryzysowej, jak i nowego zagrożenia, jakim może być konflikt zbrojny.

Zalecenia zostały opracowane na podstawie obecnie obowiązujących przepisów prawa. Przy ich opracowywaniu wzięliśmy pod uwagę opinie muzealników zgłaszane podczas spotkań, wizytacji i konsultacji, a także ankietę, którą wypełniły wybrane muzea. Duże znaczenie w pracach nad dokumentem miało doświadczenie muzealników ukraińskich, którzy dzielili się swoimi spostrzeżeniami, a przede wszystkim problemami z jakimi spotkali się w trakcie zabezpieczania zbiorów i ich ewakuacji poza rejon bezpośredniego zagrożenia. Istotną kwestią był fakt, że obowiązujące wówczas na Ukrainie przepisy i procedury były nieadekwatne do zaistniałej wojennej sytuacji, począwszy od braku środków i materiałów do zabezpieczeń zbiorów, przez brak personelu, po trudności z transportem i ewakuacją.

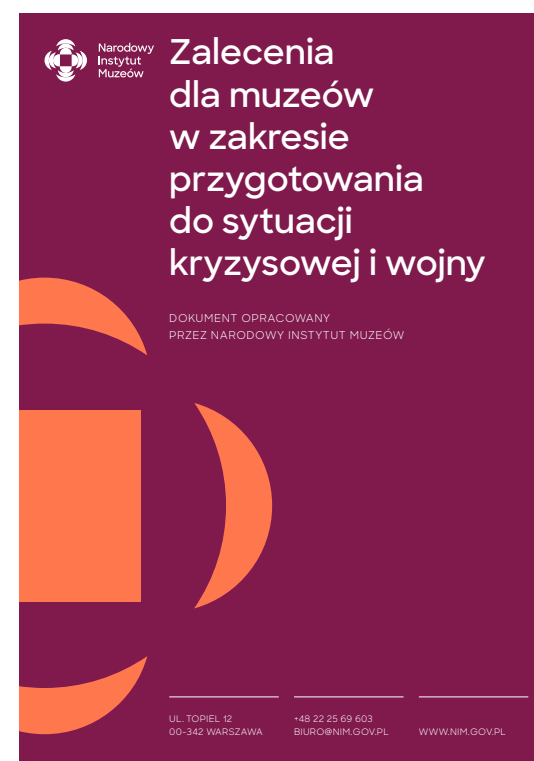
Zalecenia zostały podzielone na etapy wynikające z metodyki definiowania zagrożeń i tworzenia odpowiednich procedur dla zabezpieczenia i ochrony dóbr dziedzictwa narodowego:

- aktualizacja lub sporządzenie dokumentów określających procedury działania i sposób reagowania;
- powołanie zespołu (z zachowaniem ciągłości działania), priorytetyzacja wyboru zbiorów, budowanie lokalnej społeczności i szkolenia całego personelu, w tym konieczność prowadzenia ćwiczeń, które pomogą przygotować pracowników na kryzysowe sytuacje i zaznajomić personel z procedurami.

Poziom przygotowania polskich muzeów do sytuacji kryzysowej jest różny, a wynika to między innymi z wymogów ustawowych, podporządkowania organizacyjnego muzeum i możliwości finansowych każdej jednostki przy jednoczesnym uwzględnieniu indywidualnych uwarunkowań dla konkretnego muzeum, które wynikają na przykład z jego lokalizacji, skali i charakteru działalności: obiekt samodzielny, obiekt współdzielony, skansen itd.

Przygotowując się na nieoczekiwane, każdy zarządzający obiektem musi być gotowy na konieczność podjęcia trudnych decyzji, często samodzielnie. Zaistnienie skrajnej sytuacji kryzysowej lub konfliktu zbrojnego zmienia całkowicie perspektywę funkcjonowania każdej organizacji. Takemu biegowi wydarzeń zawsze będzie towarzyszyła niepewność i chaos. Dlatego działając zgodnie z procedurami przygotowanymi w ramach polityki bezpieczeństwa, należy zachować elastyczność i próbować przewidywać możliwe scenariusze rozwoju sytuacji.

Zabezpieczenie zbiorów muzealnych przed zniszczeniem lub bezpowrotną utratą wymaga podejścia, które uwzględniać powinno regulacje prawno-administracyjne, finansowanie oraz współpracę pomiędzy różnymi podmiotami i służbami (koordynowaną na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym).

Szkolenia „Zarządzanie bezpieczeństwem muzeów – spotkania lokalne”

Jedną z form działalności Narodowego Instytutu Muzeów na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa polskich muzeów i ich zbiorów są spotkania terenowe z muzealnikami z mniejszych muzeów, w których zatrudnionych jest kilku, maksymalnie kilkunastu pracowników. Uczestnikami spotkań są przede wszystkim pracownicy muzeów z regionów sąsiadujących z miejscem szkolenia, a tematem wiodącym – zarządzanie bezpieczeństwem muzeum.

W 2024 r. spotkania zorganizowaliśmy w Muzeum-Zespole Zamkowym w Niedzicy, Muzeum Zachodniokaszubskim w Bytowie oraz w Urzędzie Marszałkowskim w Białymstoku. Przygotowując program spotkania, pracownicy NIM konsultują potrzeby danego muzeum. Wybieramy tematy, które dotyczą bezpieczeństwa: problemy z utrzymaniem jego standardów, zapewnienie właściwej ochrony przed przestępczością i pożarem czy przygotowanie do działań w sytuacjach kryzysowych. Szkolenia są okazją do bezpośrednich rozmów z muzealnikami i wymiany doświadczeń. W ubiegłym roku spotkanie w Muzeum-Zespole Zamkowym w Niedzicy przybrało charakter międzynarodowy: w szkoleniu wzięli udział muzealnicy ze Słowacji. Umożliwiło to nawiązanie współpracy transgranicznej, a dodatkowo zagraniczni goście mogli zapoznać się z praktykami i wyzwaniami polskich muzeów.

II Konferencja Muzeów Rejestrowanych

22 maja 2024 r. w Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu odbyła się II Konferencja Muzeów Rejestrowanych w Państwowym Rejestrze Muzeów. Podczas trzech sesji konferencyjnych pod hasłem „Muzeum wobec kryzysu” dyrektorzy muzeów o różnym profilu przedstawili zagadnienia związane z przygotowaniem ich instytucji do sytuacji kryzysowej i wojny. Jak przygotowywać się do sytuacji kryzysowej? Które zbiory zabezpieczać i czy zabezpieczać je na miejscu? Kiedy ewakuować zbiory, a kiedy publiczność? Jak często i z kim ćwiczyć procedury przygotowane w muzeach na wypadek pojawienia się niebezpieczeństwa? Na te pytania i wiele innych szukano odpowiedzi podczas wystąpień i dyskusji.

Obowiązujące przepisy prawa obligują muzea do wdrożenia odpowiednich dokumentów i procedur przygotowujących do sprawnego funkcjonowania instytucji w sytuacji kryzysowej, zabezpieczenia zbiorów, ewakuacji publiczności i pracowników w razie zaistnienia kryzysu. W trakcie konferencji rozmawialiśmy o realnych zdolnościach kadr muzealnych do zapewnienia bezpieczeństwa muzeum.

Szkolenia dla Wewnętrznych Służb Ochrony w muzeach – szkolenie z profilowania osób

W 2024 r., zgodnie z rocznym planem szkoleń, Narodowy Instytut Muzeów zorganizował specjalistyczne szkolenie dla pracowników odpowiedzialnych za organizację ochrony muzeów oraz innych jednostek organizacyjnych podlegających obowiązkowej ochronie, podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego. Szkolenie przeprowadziliśmy 18–20 września 2024 r. w Muzeum Historii Polski w Warszawie.

Tematem przewodnim ubiegłorocznego szkolenia było profilowanie osób w muzeach na podstawie ich niewerbalnego zachowania. W szkoleniu wzięli udział szefowie ochrony z muzeów samorządowych, a prelegentkami były między innymi funkcjonariuszka Straży Granicznej RP i delegatka reprezentująca belgijską policję. Przedstawiane zagadnienia pozwoliły lepiej zrozumieć działania osób dokonujących czynów zabronionych lub karnych w muzeach i innych miejscach kultury. Stałym punktem szkolenia jest omówienie raportu z zakresu nadzoru Komendy Głównej Policji nad Specjalistycznymi Uzbrojonymi Formacjami Ochronnymi działającymi w muzeach. Referat wygłosiła Naczelnik Wydziału Nadzoru nad Specjalistycznymi Uzbrojonymi Formacjami Ochronnymi KG Policji. Poza tym zostały omówione przypadki zdarzeń szczególnych w muzeach w Polsce i na świecie.

Reagowanie na sytuacje kryzysowe – powódź na południu Polski

We wrześniu 2024 r. na terenach województwa opolskiego, śląskiego i dolnośląskiego w wyniku intensywnych opadów i przerwania wałów przeciwpowodziowych, doszło do podtopień i powodzi.

Pracownicy Narodowego Instytutu Muzeów, dzięki indywidualnym kontaktom muzealnym i informacjom medialnym, monitorowali sytuację. Na stronie internetowej i w mediach społecznościowych Instytutu opublikowaliśmy komunikat wzywający do zgłaszania strat i potrzeb muzeów.

NIM, we współpracy z personelem pracowni konserwatorskiej z Muzeum Narodowego w Krakowie, przygotował wytyczne ratunkowe. Na nasz apel odpowiedział Instytut Śląski w Opolu, który z własnej inicjatywy utrzymywał kontakt z wszystkimi jednostkami w rejonie zagrożonym powodzią. W działania włączył się również Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” we Wrocławiu, monitorując sytuację na terenach objętych stanem klęski żywiołowej.

Dyrektorzy i kierownicy jednostek muzealnych na bieżąco informowali o sytuacji w swoich instytucjach. Żywiół w większości oszczędził muzea, niemniej jednak kilka z nich poniosło straty. Pracownicy Narodowego Instytutu Muzeów odwiedzili wybrane muzea z rejonów szczególnie dotkniętych powodzią. Spotkania koncentrowały się na obszarze zarządzania kryzysowego. Dyrekcja muzeów oraz wyznaczeni pracownicy śledzili na bieżąco informacje pogodowe oraz stan rzek, bazując na wcześniejszych doświadczeniach i możliwości wystąpienia podtopień. W większości ustalono stałe dyżury na terenie muzeów. Na szczególną uwagę zasługuje fakt udziału wolontariuszy i lokalnej społeczności.

Analiza zaistniałej sytuacji kryzysowej prowadzi do wniosku, że założenia i wytyczne zawarte w opracowaniu Narodowego Instytutu Muzeów pt. „Zalecenia dla muzeów w zakresie przygotowania do sytuacji kryzysowej i wojny” zostały w rzeczywisty sposób zweryfikowane w czasie powodzi. Muzea zwoływały zespoły zarządzania kryzysowego, monitorowały stan rzek oraz identyfikowały obiekty do ewakuacji w pierwszej kolejności. Działały głównie w oparciu o własne siły i środki, ale też z udziałem wolontariuszy.

PANOPTIKUM: centrum kompetencji dla muzeów

PANOPTIKUM – centrum kompetencji dla muzeów, oddział Narodowego Instytutu Muzeów w Lesznowoli, jest odpowiedzią na potrzeby polskich muzeów związane z zadaniami, jakie są przed nimi stawiane. To przede wszystkim bezpieczne przechowanie zbiorów muzealnych, zapewnienie dla nich usług konserwacji i dokumentacji, promowanie rozwiązań sprzyjających zachowaniu dziedzictwa z dbałością o zrównoważony rozwój, wzmocnienie oferty instytucji kultury w Polsce, propagowanie dostępności zasobów kultury i zapewnienie ich jak najszerszego wykorzystywania, edukacja społeczeństwa w zakresie znaczenia dziedzictwa kulturowego oraz promowanie zawodu muzealnika. Zgodnie z założeniem PANOPTIKUM będzie projektem pozytywnie oddziałującym także na sektory muzealne w innych państwach Europy Środkowej i Wschodniej.

Główne cele projektu:

- poprawa warunków przechowywania zbiorów muzealnych, ich dokumentacji i konserwacji
- rozwój oferty szkoleniowej dla muzealników
- budowa społeczności wokół nowego oddziału poprzez realizację programu działań kulturalnych i edukacyjnych skierowanych do mieszkańców

W 2024 r. wszystkie prace budowlane wykonaliśmy zgodnie z harmonogramem inwestycji. Postawiona została konstrukcja budynku, co oznacza, że zakończyliśmy wznoszenie ścian żelbetowych i dachu, na którym zamontowaliśmy stolarkę okienną i instalację fotowoltaiczną. Ukończyliśmy również większość prac przy instalacjach wewnętrznych oraz wykonaliśmy zdecydowaną część zaplanowanych działań w terenie: drogi, alejki, nasadzenia, murki oporowe, instalacje sanitarne, elektryczne i oświetleniowe. Gotowe jest już ogrodzenie typu ciężkiego oraz 90% pozostałego ogrodzenia terenu.

W ubiegłym roku projekt PANOPTIKUM uzyskał najwyższą możliwą ocenę w certyfikacji BREEAM dla dokumentacji projektowej. Budynek jest przyjazny dla środowiska, a sam projekt zakłada m.in. maksymalne obniżenie energochłonności, wykorzystanie wody deszczowej i zastosowanie pomp ciepła. Według wiedzy NIM będzie to pierwsza tak ekologiczna inwestycja w polskim sektorze publicznym.

27 czerwca 2024 r. Narodowy Instytut Muzeów złożył wniosek w trybie nie-konkurencyjnym do Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027, FEniKS. Intensywnie pracowaliśmy nad przygotowaniem studium wykonalności, analizy finansowej funkcjonowania obiektu oraz oferty programowo-edukacyjnej, na którą składają się m.in. lekcje muzealne, spotkania z muzealnikami oraz wydarzenia kulturalne, angażujące społeczność lokalną oraz muzealników. Umowa o dofinansowanie dla PANOPTIKUM została podpisana 26 listopada 2024 r. (umowa nr FENX.07.01-IP.04-0008/24-00) i tym samym zapewnia Narodowemu Instytutowi Muzeów dofinansowanie Unii Europejskiej na poziomie 40 237 608,00 zł, przy

wydatkach kwalifikowanych w wysokości 50 480 000,00 zł i pełnej wartości projektu 184 183 658,27 zł.

PANOPTIKUM to wielofunkcyjny budynek, złożony z kilku wydzielonych przestrzeni:

- magazynowej – nowoczesne magazyny jedno- i dwupoziomowe z możliwością różnorodnego składowania, pomieszczenia przyjmowania i wydawania obiektów (ok. 15 000 m²)
- pracowni – w pełni wyposażone pracownie konserwatorskie, fotograficzne i digitalizacyjne oraz pomieszczenie pracy studialnej
- przestrzeni edukacyjno-konferencyjnej – sala edukacyjna, wielofunkcyjna sala konferencyjno-szkoleniowa, sala ekspozycyjna, kawiarnia
- przestrzeni administracyjnej.

W 2024 r. opracowaliśmy raport z dwóch badań popytu. Pierwsze, przeprowadzone w 2023 r., skierowane było do dyrekcji muzeów i badało zapotrzebowanie na usługi PANOPTIKUM (ankietę wysłaliśmy do 98 instytucji, uzyskaliśmy zaś 68 odpowiedzi). Drugie badanie przeprowadziliśmy za pośrednictwem mediów społecznościowych. Było skierowane bezpośrednio do pracowników sektora muzealnego w Polsce i badało indywidualne potrzeby w zakresie szkoleń i rozwoju zawodowego. Następnie pracownicy Narodowego Instytutu Muzeów wraz z dodatkowymi specjalistami i ekspertami przygotowali projekt polityki magazynowania oraz realizacji usług realizowanych w PANOPTIKUM.

Nie możemy nie wspomnieć o tym, że w 2024 r. ukończyliśmy prace związane z przygotowaniem raportów i ekspertyz niezbędnych dla opracowania Opisu Przedmiotu Zamówienia na potrzeby postępowań PZP dla zakupu wyposażenia i sprzętu AV, mebli ruchomych i stałych, wyposażenia i sprzętu IT, pracowni konserwatorskich, pojazdów elektrycznych do obsługi magazynu oraz dla służby ochrony WSO, a także elektronicznego systemu bazodanowego.

PANOPTIKUM jako oddział Narodowego Instytutu Muzeów zapewni szeroki wachlarz usług dla muzeów z całej Polski, stanie się ważną instytucją wspierającą rozwój kadr muzealnych, zapewniającą bezpieczeństwo przechowywanych zbiorów, edukującą i ułatwiającą dostęp do kultury lokalnej społeczności.

Inwestycja będzie generować nowe miejsca pracy, wspierać transformację cyfrową poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii w procesie digitalizacji zbiorów i działaniach edukacyjnych, przyczyniać się do rozwoju turystyki.

W 2024 r. w ramach współpracy międzynarodowej i promocji projekt PANOPTIKUM prezentowaliśmy na licznych spotkaniach i konferencjach na całym świecie. W dniach 28–31 października 2024 r. w Paryżu odbyła się międzynarodowa konferencja ICOM „Museum Storage – current situation and new challenges”. Reprezentacja NIM, dyrektor Paulina Florjanowicz oraz Anna Kościelna kierownik PANOPTIKUM, wzięły udział w sesji posterowej poświęconej projektowi i perspektywie jego funkcjonowania w kraju i w Europie. W gronie ekspertów ICOM związanych z magazynowaniem zbiorów muzealnych nasz projekt jest postrzegany jako jeden z najnowocześniejszych na świecie, promujący idee tzw. shared storage.

Ponadto dyrektor Narodowego Instytutu Muzeów prezentowała PANOPTIKUM podczas następujących konferencji międzynarodowych: ICOM–ICAMT 50th Annual Conference „Encountering transition. Reshaping Museum Architecture, Exhibition Design and Techniques in response to global/local changes (Tajwan, październik 2024 r.) oraz National Conference in Cultural Property Protection „Preserving the Past, Protecting the Future: Global Innovations in Cultural Property Protection”, współorganizowanej przez Smithsonian Institution i J. Paul Getty Trust (Los Angeles, wrzesień 2024 r.). Zespół pracowników NIM zaangażowanych w przygotowanie PANOPTIKUM do pełnej operacyjności zrealizował w ubiegłym roku wizyty studyjne w ramach benchmarkingu w następujących organizacjach: magazynie Muzeum Narodowego Finlandii w Vantaa (Helsinki, Finlandia), magazynie Rijksmuseum – Collectie Centrum Nederland (Amsterdam, Holandia), Depot Boijmans Van Beuningen (Rotterdam, Holandia) oraz magazynie Louvre Lens (Lens, Francja).

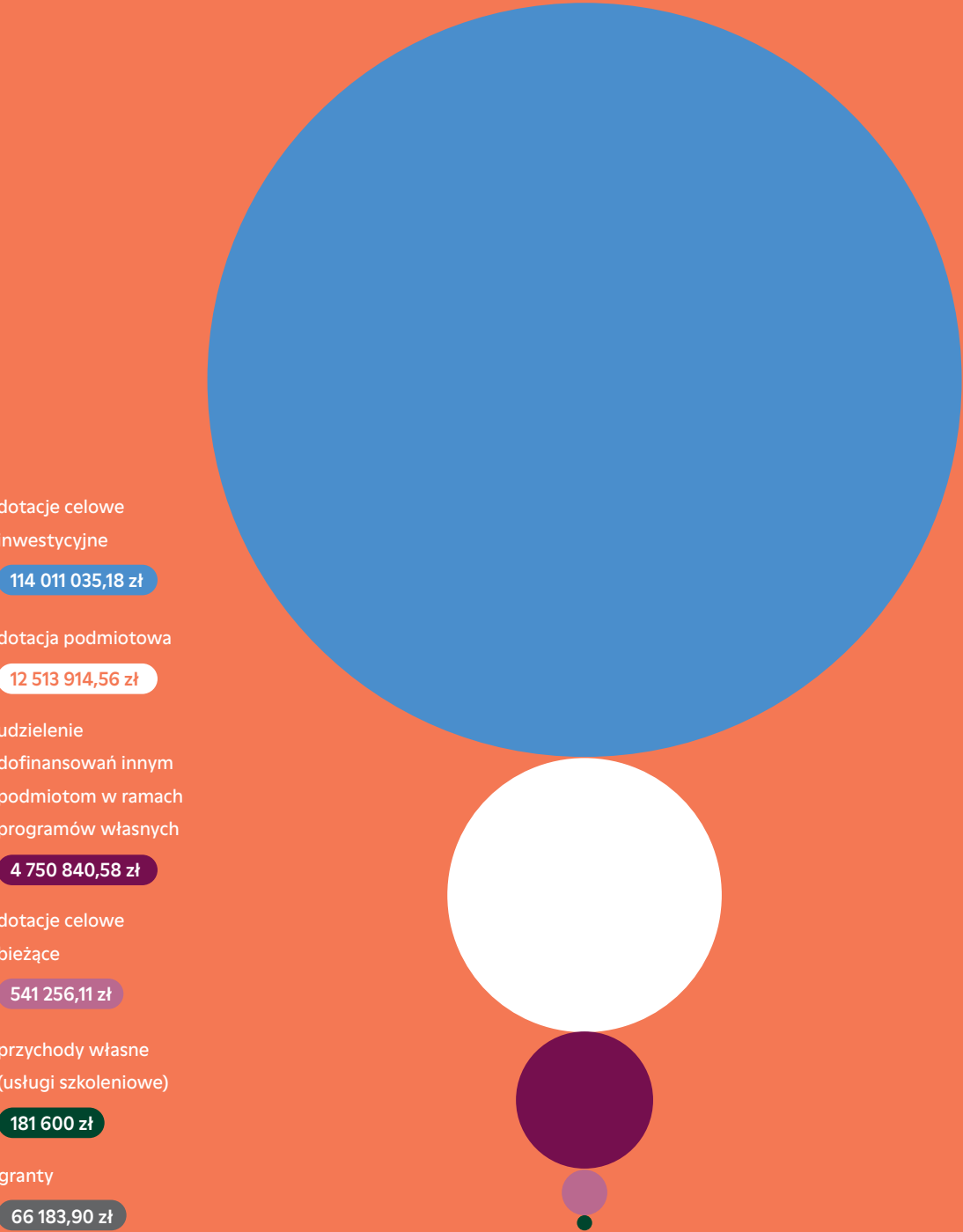
Podpisaliśmy również listy intencyjne, zapewniające wsparcie programowe i informacyjne dla naszego oddziału, z Network of European Museum Organisations (NEMO), ICOM’S International Committee of Museum Security (ICMS), National Museum of Finland – Kansallismuseo oraz z Ośrodkiem „Pamięć i Przyszłość” we Wrocławiu, Muzeum im. K. Pułaskiego w Warce, Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego, a także z instytucjami kultury w gminie Lesznów, tj. Gminną Biblioteką Publiczną i Gminnym Ośrodkiem Kultury.

Współpraca w 2024 r.

W 2024 r. Narodowy Instytut Muzeów współpracował z wieloma muzeami i instytucjami. Poniższa lista nie wyczerpuje naszych partnerów. Wszystkim serdecznie dziękujemy za dzielenie się wiedzą i doświadczeniem, poświęcony czas i nieustające wsparcie.

- Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie
- Akademickie Koło Studentów Ochrony Dóbr Kultury Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Archiwum Narodowe w Krakowie
- Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi
- Collectie Centrum Nederland – magazyn Rijksmuseum
- Depot Boijmans Van Beuningen
- EGMUS (The European Group on Museum Statistics)
- EMA (The European Museum Academy)
- EMF (European Museum Forum)
- Fundacja Historia i Kultura
- Główny Urząd Statystyczny
- Gminna Biblioteka Publiczna w Lesznowoli
- Gminny Ośrodek Kultury w Lesznowoli
- ICAMT (International Committee for Architecture and Museum Techniques)
- ICMS (International Committee for Museum Security)
- Instytut Badania Organizacji Kultury
- Instytut Bezpieczeństwa Dziedzictwa
- Louvre Lens
- Międzynarodowy Komitet ds. Bezpieczeństwa Muzeów ICMS ICOM
- Międzynarodowy Ośrodek Szkolenia i Badań nad Dziedzictwem Kultury w Zagrożeniu
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

- Muzeum-Zespół Zamkowy w Niedzicy
- Muzeum Architektury we Wrocławiu
- Muzeum Historii Polski
- Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN
- Muzeum Historyczno-Archeologiczne w Ostrowcu Świętokrzyskim
- Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce
- Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku
- Muzeum Mazowieckie w Płocku
- Muzeum Miasta Gdyni
- Muzeum Narodowe Finlandii
- Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie
- Muzeum Narodowe w Finlandii
- Muzeum Narodowe w Poznaniu
- Muzeum Narodowe w Szczecinie
- Muzeum Nowej Huty – oddział Muzeum Krakowa
- Muzeum Regionalne im. Dzieci Wrzesińskich
- Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie
- Muzeum Sztuki Nowoczesnej
- Muzeum Warszawy
- Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie
- Muzeum XX Czatoryskich – oddział Muzeum Narodowego w Krakowie
- Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie
- Muzeum Zamkowe w Malborku
- Narodowe Centrum Kultury
- Narodowe Muzeum Techniki w Warszawie
- Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi
- National Museum of Finland – Kansallismuseo
- NEMO (Network of European Museum Organisations)
- NOMUS – Nowe Muzeum Sztuki, dział Muzeum Narodowego w Gdańsku
- Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” we Wrocławiu
- Państwowe Muzeum na Majdanku
- Państwowy Instytut Wydawniczy
- Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Muzeów ICOM
- Polski Komitet Normalizacyjny
- Pomorski Park Naukowo-Technologiczny
- Regionalna Izba Pamięci w Kątach Wrocławskich
- Stowarzyszenie Muzeów na Wolnym Powietrzu w Polsce
- Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
- Uniwersytet Jagielloński
- Uniwersytet SWPS
- Zamek Królewski na Wawelu

Dotacje celowe inwestycyjne:

- budowa Centralnego Magazynu Muzealnego w Warszawie: 109 200 839,46 zł
- realizacja projektu PANOPTIKUM – centrum kompetencji dla muzeów (umowa nr FENX.07.01-IP.04-0008/24):
 - wydatki inwestycyjne 4 726 232,75 zł
 - wydatki bieżące 83 962,97 zł

Dotacje celowe bieżące:

- obsługa administracyjna inwestycji A2.5.1 Program wspierania działalności podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz stymulowania ich rozwoju objętej Krajowym Planem Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO): 36 076,99 zł
- organizacja 44. Konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2023 oraz gali laureatów: 249 964,35 zł
- dofinansowanie działalności Centrum Kompetencji ds. digitalizacji zasobów muzealnych: 132 375,13 zł
- koszty obsługi programu rządowego z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego pn. Wspieranie działań muzealnych: 34 781,85 zł
- koszty obsługi programu Rozbudowa zbiorów muzealnych realizowanego jako program własny: 40 324,90 zł
- koszty obsługi programu Izby Pamięci realizowanego jako program własny: 47 732,89 zł

Udzielenie dofinansowań innym podmiotom w ramach programów własnych:

- udzielenie dofinansowań w ramach programu Rozbudowa zbiorów muzealnych – program własny NIM: 3 499 838,40 zł
- udzielenie dofinansowań w ramach programu Izby Pamięci – program własny NIM: 1 251 002,18 zł

Przychody własne (usługi szkoleniowe):

- 181 600 zł

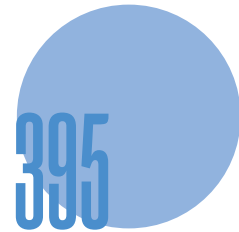
Granty:

- grant z planu rozwojowego w ramach inwestycji A.2.5.1: Program wspierania działalności podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz stymulowania ich rozwoju Zielona misja – ekologiczne innowacje w muzeach: 66 183,90 zł

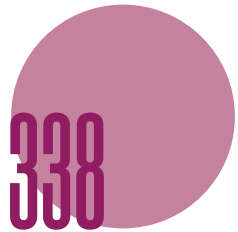
NIM w liczbach 2024

569

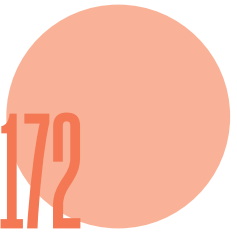
wszystkich przeszkolonych
muzealników

muzeów wzięło udział
w badaniu „Organizacja
i zarządzanie”

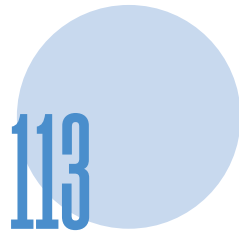
zgłoszeń do konkursów
muzealnych organizo-
wanych przez NIM

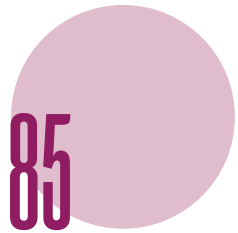
przeszkolonych
muzealników z Ukrainy

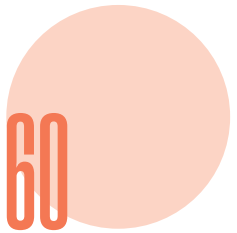
rozpatrzonych wniosków
o tzw. immunitet
muzealny

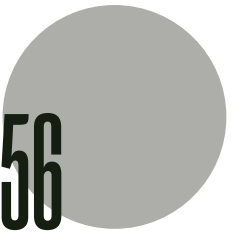
dofinansowanych
projektów w ramach
3 programów

opinii dotyczących
projektów zabezpieczeń
w muzeach i zabytkach

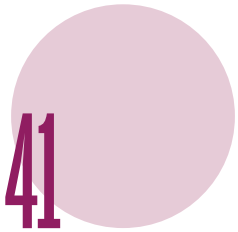
skoordynowanych
transportów zbiorów
muzealnych

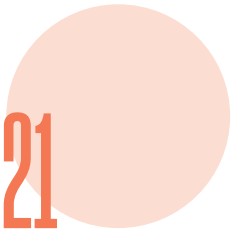
nagrodzonych
i wyróżnionych muzeów
w 3 konkursach NIM

pracowników

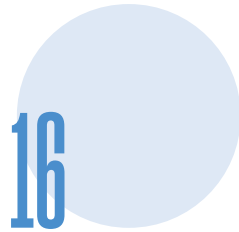
dni szkoleniowych
łącznie

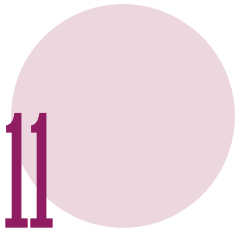
lustracji muzeów
i zabytków budowlanych

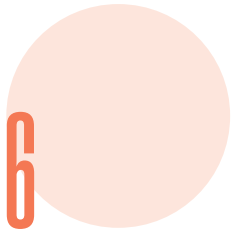
przeprowadzonych
szkoleń

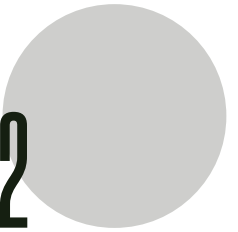
opublikowanych
odcinków podcastu NIM
„Muzealnicy mówią”

przyznanych
patronatów

dotacji celowych
bieżących

dotacje celowe
inwestycyjne

Struktura organizacyjna NIM

Dział Komunikacji i Współpracy Muzealnej
kierownik

Jacek Górka
(+48) 22 25 69 634
jgorka@nim.gov.pl

Dział Ochrony Zbiorów Publicznych
kierownik

Krzysztof Osiewicz
(+48) 22 25 69 615
kosiewicz@nim.gov.pl

Dział Rozwoju Kadr Muzealnych
kierownik

Monika Jędralska
(+48) 22 25 69 627
mjedralska@nim.gov.pl

Dział Zarządzania Zbiorami Muzealnymi
kierownik

Alicja de Rosset
(+48) 22 25 69 625
aderosset@nim.gov.pl

Dział Programów Wsparcia Finansowego
kierownik

Monika Czaratoryjska
(+48) 22 25 69 629
mczaratoryjska@nim.gov.pl

Dział Informatyki
kierownik

Arkadiusz Świątek
(+48) 22 25 69 648
aswiatek@nim.gov.pl

**Narodowy
Instytut Muzeów**

ul. Topiel 12
00-342 Warszawa

(+48) 22 25 69 603
biuro@nim.gov.pl

www.nim.gov.pl

